

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

13 Nisan 2026 – Sayı 104

Bu hizmet size 2blackdot ve Tema Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde ve surette olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

Küresel Jeopolitik Kırılma: 2026 Yönetici Özeti

Bu rapor, 2026 yılı itibarıyla küresel siyasetin "Westphalia düzeninden kaosa" geçiş sürecini incelemektedir. Henry Kissinger'ın teorik çerçevesinden yola çıkarak, ABD'nin 1945 sonrası inşa ettiği ahlaki ve hukuki üstünlüğünü (yumuşak güç) kaybederek sadece askeri kapasiteye dayalı bir "engelleme gücü" haline geldiği vurgulanmaktadır. Özellikle İren Krizi, bu meşruiyet kaybının ve ittifak sistemlerindeki içten çürümenin en somut göstergesi olarak ele alınmaktadır. Raporun ikinci odak noktası ise Batı'nın boşalttığı meşruiyet alanını Çin'in "Küresel Güvenlik Girişimi" (GSI) ile doldurmaya başlamasıdır. ABD'nin müttefiklerini ortak değerler yerine ekonomik baskı ve güvenlik tehditleriyle yanında tutmaya çalışması, NATO gibi yapıları "değerler topluluğu"ndan "zorunlu hizmet alınma" dönüştürmektedir. Bu durum, küresel sistemin çok kutuplu, ancak bir o kadar da belirsiz ve riskli bir döneme evrildiğini göstermektedir.

ABD'nin Meşruiyet ve Güç Krizi

Meşruiyetten Cıplak Güce Geçiş

ABD, 1945 sonrası kurduğu düzenin kurallarını kendi çıkarları için bozan bir aktöre dönüşerek "güvenlik şemsiyesi" olmaktan çıkıp bir "risk kaynağı" haline gelmiştir.

%65 Oranında "Tehdit" Algısı

2026 verilerine göre Almanya gibi kilit müttefiklerde halkın büyük çoğunluğu artık AKD'yi küresel baş düşman için bir tehdit olarak görmektedir.

İçerideki Zafiyetin Dışa Yansıması

ABD ekonomisindeki zayıflıklar ve iç kutuplaşma, dış politikada düzen kurucu yastın yitilmesine ve "sistemik bir çöküşe" neden olmaktadır.

Yeni Güç Odağı: Çin ve Küresel Güvenlik Girişimi (GSI)

Pragmatik Güvenlik vs. Demokratik Misyon

GSI

Çin, Batı'nın değer odaklı yaklaşımına karşı "iç işlerine karışmama" ve "bölünmez güvenlik" ilkelerini sunarak Küresel Güney için cazip bir alternatif oluşturmaktadır.

"Arka Kapı" Diplomasisi ve Barış Yapıcılık

İran-İsrail krizinde Çin, Pakistan ve Katar üzerinden yürüttüğü ateşkes çabalarıyla kendisini istikrar odaklı bir "barış yapıcı" olarak konumlandırmaktadır.

Kurumsal Rekabet: NATO vs. BRICS+

KARŞI

BRICS+ 2026'daki ortak tathikatlarla askeri bir ittifak olmasa da Bah dışı bir güvenlik platformu olarak meşruiyet kazanmaktadır.

NATO ve İttifakların İçten Çürümesi

"Değerler"den "İşlemsel" İlişkiye

Trump dönemiyle yerleşen "savununa harcamasını artır yoksa kurumayız" yaklaşımı, ittifakı ahlaki dayamışmadan çıkarıp bir hizmet alımına dönüştürmüştür.

Avrupa'nın Stratejik Özerklik Arayışı

Polonya ve Lehiç gibi ülkelerin raker silahlanması, Washington'a duyulan güvensizliğin ve "kendi başının şarhine bakma" sendromunun bir sonucudur.

Karar Alma Mekanizmalarının Felci

ABD Kongresi'ndeki NATO'den ayrıma tartışmaları, ittifakın en büyük gücü olan "kararlılık" ilkesini sarsarak yapıyı hantal ve belirsiz bir hale getirmektedir.

Sonuç: Yeni Bir Düzenin Eşiği

Yumuşak Gücün (Soft Power) Sonu
ABO'nun müttefiklerini bir arada tutan "görünmez tutkal" olan yumuşak gücün kuruması, geriye sadece birbirine şüpheli bakan bir devletler topluluğu bırakmaktadır.

Kaotik Çok Kutupluluk

Dünya, ABD'nin "yalnız bir güç" haline geldiği, meşruiyetten yoksun bir güç dengesinin kaçınılmaz olarak sistemik çöküşe sürüklendiği bir döneme girmiştir.

Jeopolitik ve Küresel Gelişmeler:

İran Savaşı ve ABD'nin Meşruiyet Krizi "Westphalia'dan Kaosa: Değersizleşen Süper Güç ve İttifakların İçten Çürümesi"

Soğuk Savaş sonrası ABD'nin dünyayı kendi değerlerine göre dönüştürme arzusu ile "**reelpolitik**" gereklilikler arasında kalacağını öngörülmüş, 2026 İran krizi ile bugün gelinen noktada bu öngörüler dramatik bir şekilde doğrulanmaya başlanmıştır.

Kissinger'a göre ABD'nin 1945 sonrası başarısı, gücünü **meşruiyet ve ahlaki üstünlükle** harmanlamasından geliyordu. Bugün ise Trump ile zirve yapan ve sonrasında devam eden "Önce Amerika" yaklaşımı, ABD'yi düzenin kurucusu olmaktan çıkarıp, o düzenin kurallarını kendi çıkarları için bozan bir aktöre dönüştürdü. Kissinger'ın korktuğu gibi; değerlerinden ve hukuktan kopan bir ABD, müttefikleri için bir **güvenlik şemsiyesi** değil, bir **risk kaynağı** haline gelmiş durumda.

ABD-İsrail-İsrail üçgenindeki bugünkü savaş riski, Kissinger'ın "**güç dengesi**" teorisinin iflasını gösteriyor.

- ABD, İsrail'e verdiği "koşulsuz" destekle bölgesel bir dengeleyici olma vasfını yitirdi.
- İstikrarlı bir düzen için hasımların da (İran gibi) sisteme dahil edilmesi ya da kesin bir dengeyle dizginlenmesi gerekirken ahlaki normların ve diplomasinin sustuğu, tamamen **askeri kapasiteye** dayalı bir çöküş senaryosu ortaya çıktı.
- ABD ekonomisindeki sarsıntılar ve iç kutuplaşma, dış politikada en büyük tehlike olarak görülen "**içerideki zafiyetin dışarıya yansması**" durumunu tetikliyor. ABD artık bir "model" değil, sadece "engellemeye çalışan" bir güç pozisyonunda.

ABD bugün **Westphalia düzeninin** (devletlerin eşitliği ve egemenliği) dışına çıkmış, kendi kurduğu liberal düzenin altında kalmış görünüyor. Ahlaki ve hukuksal zemini kaybetmesi, askeri gücünü meşru kılacak bir "**hikâye**" bırakmadığı için, Çin karşısındaki gerileme sadece ekonomik değil, aynı zamanda bir "**sistemik çöküş**" niteliği taşıyor.

Çin, ABD'nin 1945'te sunduğu "ekonomik refah vaadini" bugün daha pragmatik (değerlerden bağımsız) bir şekilde sunarken diplomasinin vurguladığı "meşruiyet" ve "güç dengesi" kavramları, bugün NATO ve Avrupa ittifakları üzerindeki parçalanma riskini anlamak için kritik birer merceğe sunuyor ve uluslararası düzen; sadece askeri güçle değil, bu gücün diğer devletler tarafından "**meşru**" kabul edilmesiyle hayatta kalabileceği tezini ele alan bir tartışmaya konu oluyor.

Diğer taraftan Trump dönemiyle başlayan ve bugünkü Amerikan siyasetinde yerleşik hale gelen "savunma harcamalarını artırın yoksa korumayız" yaklaşımı, ittifakı ahlaki bir dayanışmadan çıkarıp bir "hizmet alımına" dönüştürdü. Meşruiyetin yerini "çıplak güç" aldığı anda müttefikler artık kendilerini bir bütünün parçası değil, bir devin uydusu olarak hissetmeye başladı ve bu da Avrupa'nın "stratejik özerklik" arayışını tetikledi.

Meşruiyet Krizi ve "Güvenlik Tehdidi" Olarak ABD

Meşruiyet, devletlerin dış politika yöntemleri ve amaçları üzerinde uzlaşmasıdır. Ancak;

- **Kamuoyu Algısı:** 2026 verileri, Almanya gibi kilit müttefiklerde halkın büyük bir kısmının (%65) artık ABD'yi küresel barış için bir "**tehdit**" olarak gördüğünü ortaya koyuyor.
- **Hukuksuzluk Algısı:** ABD'nin uluslararası hukuku (Gazze krizi veya tek taraflı yaptırımlar gibi) seçici bir şekilde uygulaması, Avrupa'daki ahlaki normlarla çatışmakta ve başta NATO olmak üzere ABD ittifakının içsel meşruiyetini sarsıyor.

Rusya ve Çin Karşısında Dağınık Cephe

- **Avrupa'nın İkilemi:** ABD'nin ekonomik gerilemesi ve içe dönük politikaları, Avrupa ülkelerini (Polonya ve İsveç gibi) askeri harcamalarını rekor düzeyde artırmaya zorlamıştır.
- **Parçalanmış Strateji:** "Tek bir Atlantik politikası" önerisinin aksine, bugün her Avrupa ülkesi kendi güvenliğini sağlamaya çalışıyor. ABD Kongresi'nde NATO'dan ayrılma tartışmalarının bile yapılıyor olması, ittifakın kurumsal ömrünü "**meşruiyet krizinin**" tam merkezine oturtuyor.

Sonuç olarak; ABD'nin ahlaki ve hukuki üstünlüğünü (soft power) kaybetmesi, NATO'yu sadece kâğıt üzerinde bir askeri blok haline getiriyor. Meşruiyetten yoksun bir güç, müttefiklerini bir arada tutmak için daha fazla baskı yapmak zorunda kalır; bu baskı ise "**ittifakın içten çürümesi**" sürecini hızlandırır.

Ahlaki ve hukuki üstünlüğünü kaybeden bir süper gücün, ittifaklarını korumak için diplomasi yerine dayatmaya başvurması, Kissinger'ın "meşruiyet" teorisindeki en tehlikeli aşamadır. Bu durumun derinleştiği noktalar şunlardır:

NATO, sadece Sovyet tehdidine karşı kurulmuş bir barikat değil, aynı zamanda **Batılı demokratik değerlerin** somutlaşmış haliydi. **Bugün "Değerler Topluluğu"ndan "Zorunlu Koruma"ya** ABD'nin uluslararası hukuku (BM kararları, Cenevre Sözleşmeleri vb.) kendi çıkarlarına göre esnetmesi, NATO'nun "hukukun üstünlüğünü savunan güç" imajını yıpratmıştır. ABD, müttefiklerini artık ortak ideallerle değil; ekonomik yaptırımlar, teknolojik kısıtlamalar veya güvenlik garantilerini geri çekme tehdidiyle yanında tutmaya çalışırken müttefikleri birer **"partner"** olmaktan çıkarıp, zoraki **"tebaaya"** dönüştürmüştür.

ABD'nin içe kapanması ve ekonomik gerilemesi, Avrupa'da bir **"kendi başının çaresine bakma"** sendromu da yaratmıştır. Polonya ve İsveç gibi ülkelerin rekor silahlanması, aslında Washington'a duyulan **güvensizliğin** bir tescilidir. Bu ülkeler artık "Atlantik şemsiyesine" değil, kendi ulusal kalelerine yatırım yapmaktadır. İran Kriziyle daha da derinleşen ABD Kongresi'ndeki "NATO'dan çıkma" tartışmaları, ittifakın en büyük caydırıcı gücü olan **"kararlılık"** ilkesini sarsmıştır. İttifak hukuken var olsa bile ruhuna zarar veren bu durum bir ittifakın dış saldırıyla yıkılmasından çok, **içerideki amaç birliğinin kaybolmasıyla** çökeceği tezine de destek olmaktadır. ABD müttefiklerine baskı yaptıkça (örneğin; Çin ile ticareti kesme veya savunma harcamalarını dikte etme), Avrupa ülkeleri gizli diplomatik kanallar açılmaya başlamıştır.

Sonuçta NATO, devasa bir askeri yapıya (kâğıt üzerinde) sahip olsa da kriz anında hangi ülkenin hangi düğmeye basacağını belirsiz olduğu, **karar alma mekanizması felç olmuş** bir hantal yapıya dönüşme yolunda İran kriziyle ciddi mesafe katetmiştir. Halbuki ABD'nin kaybettiği "yumuşak güç", müttefiklerini bir arada tutan **görünmez tutkaldı**. Bu tutkal kurduğunda, geriye sadece birbirine şüpheyle bakan ve kendi güvenliğini başkasının insafına bırakmak istemeyen dağınık bir devletler topluluğu kalacağı yönünde artık güçlenmiş bir inanç mevcut.

Çin'in "Küresel Güvenlik Girişimi" (GSI)¹

Çin'in "Küresel Güvenlik Girişimi" (GSI) ile ABD'nin geleneksel ittifak sistemi arasındaki rekabet, **meşruiyet** ve **güç dengesi** denkleminin günümüzdeki en sert çarpışma alanı olarak öne çıkmıştır. Bu rekabet, sadece askeri bir yarış değil, "dünyanın nasıl yönetilmesi gerektiğine" dair iki zıt vizyonun savaşıdır. Değerler ve egemenlik üzerine kurulu vizyon farklılığı:

- **ABD (Geleneksel İttifak):** 2026 itibarıyla Trump yönetimiyle daha da belirginleşen **"işlemsel"** bir yapıya bürünmüştür. İttifaklar artık "ortak demokratik değerlerden" ziyade, yük paylaşımı ve ekonomik sadakat üzerine kuruludur.
- **Çin (Yeni Mimari):** Çin, "Küresel Güvenlik Girişimi" (GSI) ile Batı'nın "soğuk savaş zihniyeti" dediği ittifak sistemine karşı **"bölünmez güvenlik"** ve **"iç işlerine karışmama"** ilkesini sunmaktadır. Bu model, özellikle rejim güvenliğini önceleyen Küresel Güney ülkeleri için cazip bir alternatif haline gelmiştir.

Nisan 2026 itibarıyla, ABD ve İsrail'in İran'a yönelik saldırılarıyla tırmanan krizde iki gücün rolleri taban tabana zıttır. Arabuluculuk ve koruyuculuk farklılığına dayanan Orta Doğu Denklemi:

- **Çin'in "Arka Kapı" Diplomasisi:** Çin, Pakistan ve Mısır üzerinden yürütülen ateşkes çabalarında kendisini **"barış yapıcı"** olarak konumlandırmaktadır. Reel politik anlayışına uygun olarak, ideolojik taraflılık yerine "istikrar ve ticaretin devamlılığı" üzerinden bir meşruiyet devşirmektedir.
- **ABD'nin Çıkmazı:** ABD, askeri gücüyle bölgedeki tek koruyucu olsa da artan savaş maliyetleri ve Hürmüz Boğazı'nın kapanması gibi ekonomik şoklar, bu koruyuculuğun meşruiyetini ve sürdürülebilirliğini sorgulatmaktadır.

Kurumsal Rekabet: NATO vs. BRICS+

- **NATO:** Dünyanın en entegre askeri gücü olmaya devam etse de ABD'nin ittifak içindeki "yük kaydırma" (burden-shifting) politikaları müttefikler arasında güven bunalımına yol açmaktadır.
- **BRICS+:** Askeri bir ittifak olmasa da 2026'da gerçekleşen "Will for Peace" gibi ortak tatbikatlarla Batı dışı bir **"güvenlik platformu"** olma yolunda ilerlemektedir. BRICS ile yakınlaşma çabalarının artması, **"meşruiyetin parçalanması"** sürecinin bir göstergesidir.

"Güç ile meşruiyet arasındaki bağın kopması" bir düzenin çöküşüdür.

- **ABD,** elindeki devasa askeri gücü (sert güç) meşru kılacak ahlaki ve hukuki hikâyeyi (yumuşak güç) kaybetmektedir.
- **Çin,** henüz ABD kadar güçlü bir askeri şemsiye sunamasa da (Hürmüz krizinde görüldüğü gibi hala ABD'nin sağladığı güvenliğe bağımlıdır), **alternatif bir meşruiyet alanı** inşa ederek ABD'nin "yıldız ülke" statüsünü yapısal olarak sarsmaktadır.
- **NATO** güç kaybederken **ŞİÖ** güç ve meşruiyet kazanmaktadır.

¹ Global Security Initiative (GSI), Çin'in küresel güvenlik düzenine ilişkin alternatif bir yaklaşım önerdiği diplomatik ve stratejik bir çerçevedir. İlk kez Nisan 2022'de Xi Jinping tarafından Boao Forum for Asia sırasında ilan edilmiştir. Temel amacı, Batı merkezli güvenlik mimarisine karşı daha "çok kutuplu ve kapsayıcı" bir güvenlik düzeni önerisi sunmaktır.

SONUÇ: Meşruiyetin Sonu ve Yeni Bir Düzenin Eşiği

Henry Kissinger'in *Diplomasi* eserinde çizdiği teorik çerçeve, 2026 İran kriziyle birlikte tarihsel bir gerçekliğe dönüşmüştür. ABD'nin 1945 sonrası inşa ettiği ve "Yıldız Ülke" olarak liderliğini üstlendiği dünya düzeni, yerini "**meşruiyet krizinin**" merkezde olduğu çok kutuplu ve kaotik bir rekabete bırakmıştır.

Bu stratejik dönüşümün temel sonuçları şunlardır:

1. **Güçten Baskıya Evrilme:** ABD, yumuşak gücünü (soft power) kaybederek müttefiklerini ortak değerlerle değil, ekonomik ve askeri dayatmalarla yanında tutmaya çalışan bir güce dönüşmüştür. Bu durum, NATO'yu organik bir ittifaktan, her an parçalanmaya müsait "işlemsel bir hizmet alımına" indirgemıştır.
2. **Stratejik Boşluk ve Çin'in Pragmatizmi:** ABD'nin bölgesel krizlerde (İran-İsrail) dengeleyici rolünü yitirmesi, Çin'in "Küresel Güvenlik Girişimi" (GSI) üzerinden sunduğu pragmatik ve egemenlik odaklı modele alan açmıştır. Batı'nın "mesihçi" demokrasi vaadi, yerini Çin'in "istikrar ve ticaret" odaklı reelpolitigine bırakmaktadır.
3. **İçsel Zafiyetin Küresel Bedeli:** ABD ekonomisindeki gerileme ve Washington'daki siyasi kutuplaşma, artık sadece bir iç mesele değil, küresel güvenlik mimarisini sarsan bir zafiyet unsurudur. Kissinger'in uyardığı gibi; içeride kendiyile barışık olmayan bir dev, dışarıda düzen kurucu vasfını sürdürmez.
4. **NATO'nun "Ruhsal" Çöküşü:** NATO kâğıt üzerinde devasa bir askeri kapasiteyi temsil etse de "kararlılık" ve "amaç birliği" ilkelerini kaybetmiştir. Müttefiklerin (Polonya, İsveç vb.) kendi ulusal kalelerine çekilmesi, ittifakın içten içe çürüdüğüne ve olası bir büyük krizde karar alma mekanizmalarının felç olacağına kanıttır.

Nihai Değerlendirme:

Dünya, Westphalia düzeninin "**egemenlik**" vurgusu ile Çin'in yükselen "**ekonomik pragmatizmi**" arasında yeni bir denge aramaktadır. ABD'nin "hukuksuz ve değersiz" bir güç imajına hapsolmesi, onu sadece rakipleri karşısında değil, müttefikleri nezdinde de "**yalnız bir güç**" haline getirmektedir. Kissinger'in korktuğu senaryo gerçekleşmektedir: Meşruiyetten yoksun bir güç dengesi, yerini kaçınılmaz olarak sistemik bir çöküşe ve küresel bir kaos dönemine bırakmaktadır.

Prof. Dr. Murat KOÇ / Çağ Üniversitesi Bölgesel Güvenlik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi